

Ekonomska kriza i državne potpore

Kesner-Škreb, Marina

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2009, 2, 1 - 3**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2009.10>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:209385>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-11**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

Ekonomska kriza i državne potpore

mr. sc. Marina Kesner-Škreb

Europska komisija je zbog ekonomske krize privremeno olakšala pravila prema kojima države članice mogu dodjeljivati poduzećima državne potpore. Kako Hrvatska na području državnih potpora u cjelini primjenjuje pravnu stečevinu EU, to je i njoj dozvoljena primjena novih mjera. Iako su dozvoljene, pitanje je koliko će se nove mjere državnih potpora u Hrvatskoj uopće moći primjenjivati. Osnovno ograničenje nalazi se u oskudnim proračunskim sredstvima.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 7. svibnja 2009. donijela odluku o objavljivanju u «Narodnim novinama» *Pravila privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi* (u daljnjem tekstu Privremeni okvir) koja je donijela Europska komisija i objavila u svojem službenom glasilu 7. travnja 2009.¹ Naime, potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska je prihvatila obvezu o primjeni pravila o ocjenjivanju i kontroli državnih potpora koje se provode u Europskoj uniji. Shodno tome cjelokupna pravna stečevina na području državnih potpora prevodi se i objavljuje u «Narodnim novinama» čime postaje obvezna i za sve hrvatske organe državne vlasti koji dodjeljuju potpore kao i za hrvatsku Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja koja odobrava i kontrolira državne potpore. Tako će se i nova pravila o državnim potporama EU-a sadržana u Privremenom okviru čim budu objavljena u «Narodnim novinama» primjenjivati i na državne potpore u Hrvatskoj. Vladi će tada biti raspoloživ još jedan instrument za borbu s posljedicama utjecaja financijske krize na realni sektor. U nastavku će se ukratko u obliku pitanja i odgovora objasniti smisao i sadržaj ovog Privremenog okvira.

Jesu li u EU državne potpore dozvoljene?

Državne potpore poduzećima u EU u načelu su zabranjene. No ova zabrana nije apsolutna niti bezuvjetna i u određenim uvjetima državne potpore mogu biti dopuštene i opravdane što je definirano detaljnim pravilima. Kontrolu primjene ovih pravila o državnim potporama

¹ Hrvatski prijevod dostupan na:

http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2009/81_sjednica_vlade_republike_hrvatske

Original na engleskom: *Communication from the Commission - Temporary Community framework for State aid measures to support access to finance in the current financial and economic crisis* (OJ C 83, 7.4.2009.) dostupan na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:083:0001:0015:EN:PDF>

u EU provodi Europska komisija, a u Hrvatskoj do pristupanja EU Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Treba li u krizi proširiti korištenje državnih potpora?

Kriza na svjetskim financijskim tržištima te njen utjecaj na recesiju realnog sektora, nametnula je pitanje koliko Europska komisija treba biti stroga u primjeni pravila o državnim potporama, odnosno u kojoj mjeri blažom primjenom tih pravila treba pripomoći ublažavanju posljedica recesije. Europska komisija se opredijelila za usvajanje Privremenog okvira kako bi državama članicama omogućila da koriste dodatne državne potpore u borbi protiv nestašice novca za kreditiranje i utjecaja te nestašice na realni sektor. Naime pristup poduzeća financiranju preduvjet je za ulaganje, rast i stvaranje radnih mjesta u privatnom sektoru. No kao posljedica krize na financijskim tržištima, banke postaju mnogo manje sklone riziku nego u prošlim godinama, što dovodi do težeg pristupa kreditima. Takve bi teškoće mogle utjecati i na zdrave poduzetnike koji će biti suočeni sa smanjenim ili čak nedostatnim kreditima. Ovaj Privremeni okvir uvodi određeni broj mjera koje omogućavaju državama članicama da pomognu poduzećima u pribavljanju financijskih sredstava.

Zašto se jednostavno ne ukine kontrola državnih potpora za vrijeme krize?

Za vrijeme financijske/ekonomske krize važna je kontrola državnih potpora jer tada postoji vrlo veliki izazov da države članice dodjelom potpora poduzećima na svojem teritoriju ugroze poslovanje poduzeća na zajedničkom tržištu EU, dakle da naruše jednakost konkurentne borbe. U tom bi se slučaju razmjeri krize, kroz ugroženo jedinstveno tržište, još više širili. Kontrola državnih potpora također služi izbjegavanju «subvencijskog rata» koji bi posebno štetio malim državama članicama koje za takvo «ratovanje» ne raspolažu tako izdašnjim fondovima kao velike zemlje.

Koje mjere sadrži Privremeni okvir?

- Potpora od 500.000 eura bespovratnih gotovinskih sredstava po poduzetniku u naredne dvije godine (umjesto dosadašnjih 200.000 eura).
- Državna jamstva za kredite uz sniženu premiju.
- Subvencionirani krediti, posebno za proizvodnju «zelenih proizvoda».
- Ulaganja rizičnog kapitala do godišnjeg iznosa od 2,5 milijuna eura po malom i srednjem poduzetniku po godini (umjesto dosadašnjih 1,5 milijuna eura).

Pravna osnova ovih mjera nalazi se u Ugovoru o EZ-u koji državama članicama dozvoljava korištenje državnih potpora za rješavanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu. Postojeća se financijska kriza svakako može smatrati ozbiljnim poremećajem, a shodno tome i navedene državne potpore dozvoljenima.

Do kada se mogu primjenjivati ove mjere?

Sve su mjere privremene i vrijede do kraja 2010. godine. Komisija naime predviđa da će se u skoroj budućnosti kreditiranje poduzetnika vratiti na normalne razine te da više neće biti potrebe za ovim mjerama. No ako se problemi nastave Komisija će razmotriti produljenje mjera i na razdoblje nakon 2010. godine.

Odnose li se mjere na sva poduzeća u teškoćama?

Postoji određeni broj poduzeća koja imaju zdrave poslovne planove no koja zbog otežanih uvjeta na tržištu kredita nemaju pristup kapitalu. Potporu prema Privremenom okviru mogu dobiti upravo takva poduzeća. Dakle prema odredbama Privremenog okvira poduzeće koje nije bilo u problemima 1. srpnja 2008. (tj. prije financijske krize) već se u problemima našlo nakon tog datuma ima pravo na državne potpore po novim pravilima. Dugogodišnji gubitaši ili poduzeća koja su u problemima duže razdoblje nemaju pravo na korištenje novih mjera.

Koliko je mjera prema Privremenom okviru odobrila Europska komisija?

Do 22. travnja 2009. Komisija je odobrila 29 mjera u dvanaest država članica s ciljem stabiliziranja kompanija i radnih mjesta u realnom sektoru. Mjere su odobrene Austriji, Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Irskoj, Latviji, Luksemburgu, Nizozemskoj, Portugalu, Španjolskoj, i Velikoj Britaniji. Prve dvije mjere Komisija je odobrila Njemačkoj. Prvo, je odobrila kreditni program u iznosu od 15 milijardi eura za osiguranje likvidnosti poduzeća suočenih s kreditnom krizom, i zatim, program bespovratne pomoći do iznosa od 500.000 eura po poduzeću koju mogu dodijeliti lokalne, regionalne i državne vlasti.

Što Privremeni okvir znači za Hrvatsku?

Kako Hrvatska i prije učlanjenja primjenjuje pravnu stečevinu EU na području državnih potpora, to je i njoj dozvoljena primjena novih mjera. U kojoj mjeri će se ove mjere u praksi primjenjivati ovisi u suštini o dvije stvari: prvo, o raspoloživosti proračunskih sredstava, i drugo, o političkoj odluci. Naime ekonomska kriza utječe i na onako već prenapregnuti proračun koji će ujesen vjerojatno doživjeti još jedan rebalans. U okviru tako ograničenih sredstava jedino preraspodjela između proračunskih korisnika može osloboditi financijska sredstva za nove državne potpore. A za to je potreban konsenzus političkih sudionika.